

V Bruseli 8. apríla 2026
(OR. en)

Medziinštitucionálny spis:
2023/0226(COD)

17037/25
ADD 1

AGRI 736
AGRILEG 210
ENV 1429
PI 233
CODEC 2178

NÁVRH ODÔVODNENÉHO STANOVISKA RADY

Predmet: Pozícia Rady v prvom čítaní na účely prijatia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rastlinách získaných určitými novými genómovými technikami a o produktoch z nich a o zmene nariadenia (EÚ) 2017/625 – návrh odôvodneného stanoviska Rady

I. ÚVOD

1. Komisia prijala 5. júla 2023 legislatívny návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rastlinách získaných určitými novými genómovými technikami a potravinách a krmivách z nich¹. Uvedený návrh bol Rade predložený 6. júla 2023.
2. Návrh vychádza z článkov 43 a 114 a článku 168 ods. 4 písm. b) Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) (riadny legislatívny postup).

¹ 11592/23 + ADD 1.

3. Konzultovalo sa s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom (EHSV) aj Európskym výborom regiónov (VR). EHSV zaujal stanovisko 26. októbra 2023². VR zaujal stanovisko 17. apríla 2024³.
4. V Európskom parlamente za tento návrh nesie hlavnú zodpovednosť Výbor pre životné prostredie, klímu a bezpečnosť potravín (ENVI), pridruženým výborom je Výbor pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (AGRI). Za spravodajkyňu bola opätovne vymenovaná pani Jessica Polfjärdová (PPE, Švédsko). Parlament prijal svoju pozíciu v prvom čítaní 24. apríla 2024⁴.
5. Návrh a príslušné posúdenie vplyvu sa predložili na zasadnutí pracovnej skupiny pre genetické zdroje a inováciu v poľnohospodárstve (inovácia v poľnohospodárstve) 10. júla 2023. Pracovná skupina pokračovala v skúmaní návrhu na ďalších 16 zasadnutiach počas španielskeho, belgického, maďarského a poľského predsedníctva.
6. Výbor stálych predstaviteľov 14. marca 2025 schválil mandát predsedníctva na začatie rokovaní s Európskym parlamentom⁵. Na základe toho sa uskutočnili rokovania s Európskym parlamentom a Komisiou s cieľom dosiahnuť dohodu v skorom druhom čítaní. Výbor stálych predstaviteľov poskytol 12. novembra 2025 predsedníctvu flexibilitu v kľúčových nedoriešených otázkach⁶.
7. Trialógy sa uskutočnili 6. mája, 14. októbra, 13. novembra a 3. decembra 2025 počas poľského a dánskeho predsedníctva. Spoluzákonodarcovia dosiahli celkovú predbežnú dohodu v poslednom trialógu. Táto dohoda sa následne skonsolidovala do konečného kompromisného znenia.

² 14926/23.

³ 9226/24.

⁴ 10952/24.

⁵ 6426/25.

⁶ 14579/25.

8. Výbor stálych predstaviteľov 19. decembra 2025 preskúmal konečné kompromisné znenie a uvedenú dohodu potvrdil⁷.
9. Výbor Európskeho parlamentu ENVI hlasoval 28. januára 2026 za konečné kompromisné znenie. Predseda Výboru ENVI zaslal 28. januára 2026 predsedovi Výboru stálych predstaviteľov list⁸, v ktorom uvádza, že ak Rada, s výhradou revízie právnikmi lingvistami, zašle Európskemu parlamentu svoju pozíciu v dohodnutom znení, odporučí plénu, aby pozíciu Rady prijalo v druhom čítaní Parlamentu bez pozmeňujúcich návrhov. Znenie pripojené k listu zodpovedá zneniu, ktoré Výbor stálych predstaviteľov podporil 19. decembra 2025.

II. CIEĽ

10. Od prijatia súčasného právneho predpisu EÚ o geneticky modifikovaných organizmoch (GMO) v roku 2001 sa dosiahol značný pokrok vo vývoji nových genómových techník (NGT), ktoré oproti tradičným technikám šľachtenia umožňujú meniť genetické vlastnosti rastlín cielenejšie, presnejšie a rýchlejšie.
11. Cieľom návrhu je umožniť agropotravinárskemu sektoru EÚ prispievať k plneniu cieľov Európskej zelenej dohody, stratégie „z farmy na stôl“ a stratégie v oblasti biodiverzity, ktorými je inovácia a udržateľnosť, zvýšiť konkurencieschopnosť tohto sektora a súčasne pritom zachovať vysokú úroveň ochrany zdravia a životného prostredia.

⁷ 16659/25, 16660/25.

⁸ 6131/26.

III. ANALÝZA POZÍCIE RADY V PRVOM ČÍTANÍ

12. Pozícia Rady v prvom čítaní obsahuje tieto hlavné prvky, o ktorých spoluzákondarcovia dosiahli dohodu:
13. **Celková štruktúra** návrhu Komisie je zachovaná a rozlišujú sa dve rôzne kategórie NGT rastlín.
14. Kategória 1 zahŕňa NGT rastliny, ktoré sú rovnocenné s konvenčnými rastlinami, t. j. genetická modifikácia zavedená prostredníctvom NGT by sa mohla vyskytnúť aj prirodzene alebo by sa mohla získať konvenčným šľachtením. Takéto rastliny podliehajú postupu overovania, v rámci ktorého príslušný vnútroštátny orgán alebo Komisia stanoví, že sú skutočne rovnocenné s konvenčnými rastlinami. Na NGT rastliny kategórie 1 sa po potvrdení nevzťahujú požiadavky právnych predpisov o GMO.
15. Kategória 2 zahŕňa NGT rastliny so zložitejšími modifikáciami, ktoré neobsahujú cudziu DNA. Takéto rastliny podliehajú postupu oznamovania alebo povoľovania v súlade s právnymi predpismi o GMO. Na rozdiel od geneticky modifikovaných rastlín, ktoré obsahujú cudziu DNA, sa na NGT rastliny kategórie 2 vzťahujú obmedzené výnimky z právnych predpisov o GMO. Požiadavky v oblasti hodnotenia rizika a monitorovania sú pružnejšie a možno ich prispôsobiť v závislosti od rizikového profilu rastlín.
16. Pokiaľ ide o **kritériá rovnocennosti** NGT rastlín kategórie 1 s konvenčnými rastlinami, kľúčové prvky mandátov Parlamentu aj Rady sa zachovávajú. Medzi tieto prvky patria typy genetických modifikácií, obmedzenie rozsahu určitých modifikácií, ako aj obmedzenia počtu genetických modifikácií v každej sekvencii kódujúcej proteín a v každej rastline. Pri celkovom limite pre každú rastlinu sa zohľadňuje počet dvojíc chromozómov, čo odráža komplexnosť rastlinných genómov.

17. Okrem kritérií rovnocennosti s konvenčnými rastlinami sa pre NGT rastliny zavádzajú kritériá týkajúce sa **udržateľnosti**, na základe ktorých je možné zaradiť rastliny do kategórie 1; ide o negatívny zoznam znakov (alebo zoznam znakov, ktorými sa rastliny vylučujú z kategórie 1) uvedený v novej prílohe k nariadeniu. Znaky v ňom uvedené sa považujú za znaky, ktoré môžu mať nepriaznivé účinky v oblasti udržateľnosti. Ak sa jeden zo znakov, ktorý má daná NGT rastlina medzi zamýšľanými znakmi prenesenými genetickými modifikáciami, nachádza na danom zozname, príslušná NGT rastlina sa vylúči z kategórie 1, a preto sa na ňu vzťahujú požiadavky na povolenie, sledovateľnosť a monitorovanie, ako aj ďalšie ustanovenia o NGT rastlinách kategórie 2.
18. Ak jeden zo znakov, ktorý má daná NGT rastlina medzi zamýšľanými znakmi prenesenými genetickými modifikáciami, môže pozitívne prispieť k udržateľnosti, oznamovatelia a žiadatelia o povolenie NGT rastliny kategórie 2 môžu získať určité regulačné stimuly, napr. zrýchlený postup hodnotenia rizika, oslobodenie od poplatkov a poskytovanie rozsiahlejšieho poradenstva pred predložením žiadosti alebo oznámenia.
19. Zavádza sa viacero záruk, ktorými sa riešia obavy týkajúce sa potenciálnych nepriaznivých vplyvov **patentovania** NGT rastlín a súvisiacich postupov v oblasti udeľovania licencií a transparentnosti, napr. pokiaľ ide o prístup šľachtiteľov k rastlinnému biologickému rastlinnému materiálu a technikám a riziká koncentrácie.
20. V kompromisnom znení sa stanovuje kódex správania, ktorý obsahuje určité záväzky majiteľov patentov a licenčných platforiem. Kódex je dobrovoľný, ale Komisia bude dohliadať na jeho vypracovanie, monitorovať jeho fungovanie a vo vhodných prípadoch prijme ďalšie opatrenia, pričom môže tiež navrhnúť legislatívne opatrenia.
21. Transparentnosť, prístup a právna istota sa posilňujú aj predkladaním informácií o patentoch alebo uverejnených patentových prihláškach, ako aj vyhlásení o ochote majiteľov patentov udeliť licenciu za spravodlivých a primeraných podmienok, ktoré sa predkladajú spolu so žiadosťou o overenie statusu NGT rastliny kategórie 1 a zverejňujú sa v databáze.

22. Komisia uverejní usmernenia na pomoc prevádzkovateľom v záležitostiach týkajúcich sa duševného vlastníctva v súvislosti s rastlinami, zriadi expertnú skupinu pre patenty na NGT rastliny a bude hodnotiť vplyv patentovania NGT rastlín, znakov a techník, ako aj postupov udeľovania licencií a transparentnosti.
23. Na NGT rastliny kategórie 1 sa nevzťahujú požiadavky na **označovanie** s výnimkou rastlinného množiteľského materiálu NGT rastlín kategórie 1. Na NGT rastliny kategórie 2 sa naďalej uplatňujú požiadavky na označovanie stanovené v právnych predpisoch o GMO.
24. NGT rastliny kategórie 1 ani kategórie 2 sa nesmú používať v **ekologickej poľnohospodárskej** výrobe, a to napriek tomu, že na NGT rastliny kategórie 1 a súvisiace produkty sa nevzťahujú požiadavky právnych predpisov o GMO. Náhodná alebo technicky nevyhnutná prítomnosť NGT rastlín kategórie 1 v ekologickej poľnohospodárskej výrobe však nepredstavuje nesúlad s nariadením o ekologickej poľnohospodárskej výrobe⁹.
25. **Opatrenia týkajúce sa koexistencie** NGT rastlín kategórie 2 sú pre členské štáty naďalej nepovinné. Členské štáty si okrem toho zachovávajú možnosť **nepestovať** NGT rastliny kategórie 2 na svojom území. Na NGT rastliny kategórie 2 sa preto v tejto súvislosti naďalej uplatňujú existujúce pravidlá týkajúce sa GMO v ich súčasnej podobe.
26. V článku o **kontrolách** zo strany členských štátov sa poskytujú uistenia týkajúce sa účinného presadzovania ustanovení nariadenia o NGT, pričom pre členské štáty sa nezavádzajú nové povinnosti nad rámec povinností v oblasti kontroly, ktoré vyplývajú z existujúcich právnych predpisov.

⁹ Nariadenie (EÚ) 2018/848 o ekologickej poľnohospodárskej výrobe a označovaní produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 834/2007.

27. Celkový program **monitorovania** sa posilňuje, pokiaľ ide o vplyv patentovania NGT rastlín, znakov a techník, ako aj súvisiace postupy v oblasti udeľovania licencií a transparentnosti; vplyv uplatňovania nariadenia o NGT na sektor ekologickej poľnohospodárskej výroby a vplyv NGT rastlín na udržateľnosť.
28. Počas trialógov sa spoluzákonodarcom podarilo nájsť kompromisné znenie v prípade väčšiny prvkov, o ktorých sa rokovalo. Rada príležitostne vo svojej pozícii akceptovala prvky pozície Parlamentu v prvom čítaní, napr. zaradenie „tolerancie voči herbicídum“ medzi zamýšľané znaky prenesené genetickými modifikáciami, ktorými sa rastlina vylučuje z kategórie 1. Určité prvky pozície Parlamentu Rada naopak nemohla akceptovať, napr. požiadavky na označovanie NGT rastlín kategórie 1 a súvisiacich produktov v celom potravinovom reťazci. Spoluzákonodarcovia to však považovali za prijateľné vzhľadom na celkový kompromisný balík, o ktorom sa rokovalo a ktorý bol schválený v poslednom trialógu a ktorý zahŕňal ústupky obidvoch strán, najmä v oblasti požiadaviek súvisiacich s udržateľnosťou a patentovaním NGT rastlín.

IV. ZÁVERY

29. Pozícia Rady podporuje cieľ návrhu Komisie a plne odráža kompromis, ktorý sa dosiahol počas rokovaní medzi Radou a Európskym parlamentom, s podporou Komisie.
30. Rada sa preto domnieva, že jej pozícia v prvom čítaní vyvážene odráža výsledok rokovaní a že nariadenie po prijatí prispeje k podpore inovácií, zvýšeniu udržateľnosti, zlepšeniu konkurencieschopnosti agropotravinárskeho sektora EÚ a k udržaniu vysokej úrovne ochrany zdravia a životného prostredia.